

Välkommen till Angereds Teater!

Lärrarhandledning med praktiska tips,
pedagogiska övningar och
introduktion till att se teater
med elever på gymnasiet.

Brand, hösten 2009

ANGEREDS
TEATER

ur FN:s barnkonvention

Artikel 13: "Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer."

Artikel 31: "Barn har rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Staten ska respektera och främja denna rättighet samt uppmuntra erbjudandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet och för rekreations- och fritidsverksamhet."

Välkomna!

Vi är mycket glada över att du och din klass vill komma till oss på Angered's Teater. Vi hoppas att ert besök hos oss ska ge er en upplevelse att vårda gemensamt och att ni blir nyfikna på att ta del av mer konst - hos oss, på andra teatrar och i andra former såsom muséer, danshus, konserter m m.

I Lpf94 står att "skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse" samt att varje elev efter slutfört program ska kunna "söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje" och ha "förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor". Det kräver en hel del av dig som lärare och av oss och andra kulturinstitutioner.

Med denna lärarhandledning vill vi ge dig som lärare och vuxen lite praktiska tips och kanske även svar på några frågor som du eller eleverna kan tänkas ha inför ett teaterbesök. Vi har valt att dela upp handledningen i tre delar: innan teaterbesöket, på teatern och efter teaterbesöket. Allra sist finns lite material anpassat till just den föreställning som är aktuell för tillfället. Dock är det viktigt att komma ihåg att en teaterföreställning eller annan kulturupplevelse talar för sig själv - den kräver inte ett pedagogiskt arbete i skolan. Men det kan ju vara spännande att använda kultur som en språngbräda för nya tankar och infall.

Vi hoppas förstås att ni kontaktar oss om ni har några frågor eller undringar. Alla kontaktuppgifter finner ni på sista sidan.

Återigen - varmt välkomna!

Angered's Teater

Innan teaterbesöket

Teaterbesöket börjar redan i klassrummet. När du berättar för din klass att ni ska se en föreställning sätts elevernas egna associationer till ordet teater igång. Någon tycker att det ska bli spännande, en annan tycker att teater är dödstråkigt, en tredje tycker att det ska bli skönt att komma bort från skolan, en fjärde har kanske aldrig varit på teater förut ...

Om du som lärare och framför allt vuxen ger en god introduktion till ert besök redan i skolan kommer ni att få ut mer av teaterbesöket. Och för att du ska kunna göra det behöver du information från oss på teatern om föreställningen - hur lång den är, vad den handlar om, om den är traditionell eller experimentell etc. För det sistnämnda kan du gärna använda det material du fått från oss. Eleverna är troligen vana vid att du har svar på deras frågor men om du inte har det, så var ärlig och säg det. De kanske själva kan söka svar på sina frågor eller så kan ni göra det tillsammans. Det är förstås också så att man inte behöver veta allt - en del av tjusningen är ju att tillåta sig att bli överraskad. Något som är väldigt enkelt, men ofta mycket givande, är att tillsammans resonera kring affischen - vilka tankar och associationer får ni av den? Vad kommer ni att tänka på när ni hör titeln på föreställningen? Vad kan den anspela på?

Det kan också vara bra att prata om att teater är unikt på så sätt att det är här och nu: att alla människor på teatern, skådespelare och publik, befinner sig i samma rum och delar en upplevelse men upplever kanske helt olika saker. Det någon tycker är sorgligt kan en annan tycka är roligt och en tredje larvigt.

Ibland kan man vilja förbereda sitt teaterbesök på så sätt att man arbetar med exempelvis det tema som föreställningen tar upp eller genom att läsa på om en specifik författare, tidsperiod eller annan kultur. Ibland kan man välja att göra sådant arbete efteråt eller rent av inte alls. Det finns, liksom med teater eller andra konstupplevelser, inga rätt eller fel. Tvärtom kan det till och med vara roligt att variera arbetet kring teaterföreställningar på samma sätt som föreställningarna i sig är olika.

Om ni vill så ställer vi på teatern gärna upp med både förberedande och uppföljande arbete, i klassrummet eller i direkt anslutning till föreställningen. Prata med oss om det när ni bokar biljetterna så finner vi den bästa lösningen för just er!

Från *100 000 skattefritt*, Angered's Teater, 2005

På teatern

Ge er själva en så bra start på hela upplevelsen som möjligt! Kom i god tid - få eller inga teatrar har insläpp efter föreställningens början. Ni får tid att landa lite och så är det ju bra med tid för att gå på toaletten och slå av mobiltelefonen.

Dessutom kan ni vilja se er omkring. Oftast finns det foton eller annat material om föreställningen som kan vara intressant att ta del av innan det börjar. Om du kan slappna av i din lärarroll och själv känna förväntan och nyfikenhet inför teaterupplevelsen så märker dina elever detta. Det kan vara utmanande att släppa expertrollen men å andra sidan väldigt stimulerande och givande när du och dina elever möter en kulturupplevelse tillsammans, på lika villkor. Vanligtvis finns det någon representant från teatern på plats som gärna svarar på era frågor om ni har sådana. Vi tycker att det är roligt med en nyfiken och intresserad publik, så var inte blyga.

När det är dags för föreställningen att börja så kan du som lärare slappna av och bli en i publiken. Teaterns personal visar er tillrätta och det är också de som tar ansvaret för att avbryta föreställningen om det skulle vara nödvändigt. För det kan ju vara så att känslorna på scen smittar, precis som i verkliga livet, och det kan upplevas som obehagligt eller rent av skrämmande att bli berörd. Vill man då inte visa sina reaktioner för de andra i publiken kan man istället överdriva sin känsla av oberördhet och spela cool. Men det behöver inte betyda att man är ointresserad av det som sker på scen och skådespelarna brukar vanligtvis känna av vilket slags oro som finns i publiken.

Det kan ju också vara så att oro i publiken kommer sig av att man inte tycker att man förstår och det är förstås synd. Kanske har eleverna av olika anledningar inte kunnat ta till sig den introduktion till besöket som du givit dem eller så är det vi på teatern som brustit i vår information. Sådant vill vi gärna veta så att vi kan rätta till det. Men det kan också vara viktigt att komma ihåg att ibland är teaterföreställningar som en deckare man läser eller en thriller man ser - man får en pusselbit här och en där och på slutet kan man lägga samman allt och först då förstår man. Ofta ger en bra introduktion eleverna den tryggheten att de kan slappna av i förvissning om att de kommer att få svar på sina undringar i sinom tid. Och då kan det snarare vara spännande att inte riktigt ha hela bilden klar för sig från början!

Och det riktigt fina med teater eller andra kulturupplevelser är ju att när man blivit träffad i magen eller hjärtat, när man blivit känslomässigt berörd, då kan man sedan flytta den upplevelsen till hjärnan och reflektera och diskutera det man varit med om!

Från *Deadline*, Angereds Teater, 2008

Från *The Mental States of Gothenburg*,
Angereds Teater, 2006

Efter teaterbesöket

Frågar man elever omedelbart efter en teaterföreställning vad de tyckte så säger de oftast "bra" eller "dåligt". Det kan ta lite tid för upplevelsen att sjunka in så det kan vara klokt att vänta en liten tid innan man arbetar vidare med föreställningen. Men ibland vill man diskutera direkt. Varför blev det så? Kunde man känna igen sig? Ofta tar eleverna i så fall själva initiativ till spontana diskussioner.

Det bästa när man pratar om en gemensam teaterupplevelse är att det inte finns något som är rätt eller fel. Man minns olika saker eller har uppfattat en situation i pjäsen på olika sätt. Därför är det roligt att höra vad de andra i gruppen minns eller tänker. Börja med att minnas föreställningen tillsammans mycket konkret - vilka var karaktärerna, hur såg scenografin ut, hur utvecklades konflikterna etc. Vänta med att tolka och värdera. På detta sätt förflyttar ni er så att säga tillbaka till teatern och upplevelsen där och därefter kan ni lättare diskutera vad ni tyckte om föreställningen som sådan och dess tematik.

Prata om nyckelsituationer i pjäsen, scener där karaktärerna ställdes inför olika valmöjligheter. Vad hade kunnat göras annorlunda? Ni kan spela upp dessa scener och ge dem alternativa slut eller skriva berättelser som visar en annan lösning. På samma sätt kan ni också skriva eller agera vad som hänt innan föreställningen börjar.

Lika spännande som att diskutera en föreställning utifrån dess tematiska innehåll kan vara att undersöka hur teaterns medel har använts i föreställningen. På vilket sätt byggs dramaturgin upp, med stegring av konflikt mot en vändpunkt? Eller har föreställningen en helt annan form? Har man använt sig av symbolspråk i föreställningen? Har man varit trogen realismen eller leker man med den teatrala situationen? Har olika tidsanakronismer använts i föreställningen? På vilket sätt användes ljus och ljud för att förstärka eller gå på tvärs mot de känslor som skådespelarna förmedlade? Fanns referenser till andra kulturella verk eller samhällliga företeelser?

Om man vill kan man skriva en recension av föreställningen. Studera då gärna hur dagstidningarnas recensioner brukar vara uppbyggda. Där brukar ju föreställningen sättas in i en samhälllig kontext och enskilda element kritiserar.

På samma sätt som det inte finns något rätt eller fel när det gäller att tolka en teaterhändelse så är det också fritt att tycka vad man vill. Man får tycka att en teaterföreställning är jättetråkig och konstig på samma sätt som man får tycka att den är rolig och berörande. Understryk detta men förklara också att det ni har sett bara är *en* teaterföreställning. Det finns många andra - på samma sätt som det finns många böcker eller filmer. En del gillar man, andra gillar man inte. Det bästa är att se många olika föreställningar för då kommer man definitivt att hitta någon eller rent av många som man tycker om!

Och så kan ni ju förstås använda det material som nu följer, som är kopplat till aktuell produktion.

Brand

Film- och litteraturtips

På vår hemsida, www.angeredsteater.se, finns fler film- och litteraturtips samt artiklar om övertygelse och religion.

De feta åren är förbi (film)

Tre unga människor i dagens Tyskland bryter sig in hos förmögna personer för att på sitt eget sätt protestera mot klasskillnader och orättvisor i samhället. Filmen ställer frågor kring politisk medvetenhet och radikalism. Vad kan vi göra för att uppnå förändring? Hur långt kan man gå? (Film i skolan, Svenska Filminstitutet)

Paradise Now (film)

Filmen handlar om två palestinska självmordsbombare. Vad driver dem? Vilka krafter ligger bakom? (Film i skolan, Svenska Filminstitutet)

Jesus Camp (film)

Omtalad dokumentär om barn på ett amerikanskt kristet fundamentalistiskt sommarläger.

Jostein Gaardner: Sofies värld (bok)

Sofies värld har blivit en av världens mest lästa ungdomsromaner. Den handlar om Sofie som en dag får ett märkligt brev som visar sig vara början på en kurs i filosofi. På ett spännande och lättläst sätt presenteras olika filosofiska tankeströmningar.

Jonas Gardell: Om Gud & Om Jesus (böcker)

Gardell har skrivit två böcker där han i en mängd olika historiska källor söker ett slags svar på vem Gud och Jesus är/var. Hur kan Gud vara både kärleksfull och blodtörstig? Hur stämmer en tandlös man överens med vår bild av Jesus?

Rex Weyler: Greenpeace; How a group of journalists, ecologists and visionaries changed the world (bok, på engelska)

Weyler berättar personligt om grundandet av en av världens mest kända aktionsgrupper.

Brand själv skulle ha läst:

Ted Harris & Ann Lagerström: Konsten att leva innerligt (bok)

Prästen och Kirkegaard-kännaren Ted Harris och journalisten Ann Lagerström redogör för filosofen Sören Kierkegaards tankar om den sökande människan och presenterar en niostegs-modell för att finna mening.

Friedrich Hegel: Andens fenomenologi (bok)

Ett av de mest inflytelserika filosofiska verken, som påverkat såväl Marx som den moderna feminismen. Dock är det beryktat svårläst ... Här presenterar Hegel bl a sina idéer om herre-slav, hur människan strävar efter att vara överlägsen andra och inte vill reduceras till ett stycke natur.

Henry David Thoreau: Civil olydnad (bok)

Det sägs att Gandhi inte gick någonstans utan denna bok, och även Martin Luther King Jr lät sig inspireras av Thoreaus brandtal om individens själsstyrka och rätt att göra uppror.

Värderingsövning - fyra hörn

Här följer några situationer ur föreställningen *Brand*, där personerna ställs inför olika val eller representerar olika ståndpunkter. Återberätta situationerna, såsom de presenteras nedan, för eleverna och be dem sedan att ställa sig i ett av fyra hörn, som representerar respektive val/ståndpunkt. Du kan också följa upp med att fråga några vad det var som gjorde att de valde just det hörnet.

Ännu roligare blir det förstås om ni vill spela teater, där en representant från varje hörn möter de andra i en iscensättning av situationen. Då kan man också turas om att företräda sitt hörn och framföra olika argument - bara knacka medspelaren på axeln och byt plats.

Som alltid när det handlar om värderingsövningar är det viktigt att påtala att det inte finns något rätt eller fel eller att en åsikt skulle vara mer värd än någon annan. Därför är det fullt tillåtet att ändra sig, både en och två gånger, när man tar del av andras tankar.

Stormen

Det är storm och en kvinna kommer och ropar efter hjälp. Brand trotsar alla varningsord och gör loss en båt för att ta sig över fjorden. Han ber att någon ska följa med. Fogden menar att det är inte inom hans distrikt och att det vore oansvarigt av honom att riskera sitt liv för ett annat distrikt. Ejnar säger att han gärna gjort det om han inte hade haft Agnes. Agnes försöker övertyga honom men när han inte vågar följer hon själv med. Vem handlar rätt?

- Hörn 1: Brand
- Hörn 2: Fogden
- Hörn 3: Ejnar
- Hörn 4: Agnes

Gör om samma övning men våga bli lite mer personliga - vem tror du att du skulle agera som, om du hamnade i en liknande situation.

Arvet

Brands mor ligger för döden. Hon har en sista önskan: att Brand ska förvalta arvet efter henne väl. Brand kräver dock att hon ska skänka bort allt hon äger och inte förrän då kommer han att sitta vid hennes dödsbädd. Modern erbjuder att skänka nio tiondelar men Brand svarar att samma regler gäller för hans familj som för alla andra: allt eller inget.

- Hörn 1: Brand ska stå fast vid sin princip och inte besöka modern förrän hon går med på hans krav.
- Hörn 2: Brand ska visa barmhärtighet med modern och sluta vara så envis.
- Hörn 3: Modern ska sluta vara så girig och gå med på vad Brand önskar.
- Hörn 4: Eget alternativ

Flytta?

Brands och Agnes son Alf är sjuk och läkaren säger att de måste flytta för att han ska överleva ännu en vinter. Folket anklagar Brand för att ha ljugit för dem när han lovade att vara deras präst och bo hos dem, om han nu ska flytta. Läkaren säger att Brand inte verkar kunna leva efter sin egen princip, allt eller inget, nu när han själv verkligen sätts på prov. Agnes menar att de måste flytta. Hur ska Brand göra?

- Hörn 1: Stanna. Han kan inte svika sitt löfte till folket.
- Hörn 2: Stanna. Han kan inte svika sina egna principer.
- Hörn 3: Flytta. Han kan inte svika sin familj.
- Hörn 4: Eget alternativ.

Henrik Ibsen (1828-1906)

Norsk dramatiker och författare

Dramer (i urval)

1850 - *Catilina*

1866 - **Brand**

1867 - *Peer Gynt*

1877 - *Samhällets stöttepelare*

1879 - *Ett dockhem*

1899 - *När vi döda vaknar*

(jo, det är Ibsen själv på affischen härintill ...)

Brand av Henrik Ibsen

Allt eller inget är principen som Brand är fast besluten att leva efter. Han ska förändra världen och människorna. Han ställer folk till svars för sina handlingar och förkastar ytlighet, kommersialism och feighet. Samtidigt är Brand beredd att offra inte bara sig själv, utan även dem han älskar allra mest för det han tror på.

Brand av Henrik Ibsen blir i Angereds Teaters moderniserade version en explosivt underhållande föreställning där starka viljor och idéer möts med scenen som kamparena. Hur väljer vi att leva våra liv? Vilka blir konsekvenserna av våra handlingar? Vilka är idag beredda att offra allt för sin sak?

Från 15 år.

Premiär på Angereds Teater den 25 september 2009.

www.angeredsteater.se
info@angeredsteater.se
Tel: 031-331 54 08

Angereds Teater är en scen för nyskriven dramatik för barn, ungdomar och vuxna och ligger i Kulturhuset Blå Stället.